

§

23/24

Aktiva åtgärder för arbete mot
diskriminering och kränkande
behandling

AKTIVT ARBETE MOT DISKRIMINERING OCH KRÄNKANDE BEHANDLING

Det förebyggande arbetet handlar om att ta bort risker för att barn blir utsatta för kränkningar i förskolan.

Det förebyggande arbetet kan göras i följande fem steg:

- Kartlägg risker
- Analysera orsaker till riskerna
- Sätt upp mål och bestäm åtgärder
- Upprätta en plan mot kränkande behandling
- Följ upp och utvärdera

LAGSTIFTNING

SKOLLAGEN

Aktiva åtgärder

Enligt 6 kap. 1 – 16§§ (2010:800) skall huvudmannen för förskolan se till att

- det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever
- det vidtas förebyggande åtgärder för att förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling
- det upprättas en årlig plan mot kränkande behandling som skall innehålla redogörelse av dessa åtgärder

DISKRIMINERINGSLAGEN (2008:567)

Enligt den skall man

- Aktiva åtgärder är ett förebyggande och främjande arbete för att inom en verksamhet motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.
- Arbetet med aktiva åtgärder innebär att bedriva ett förebyggande och främjande arbete genom att
 1. undersöka om det finns risker för diskriminering eller repressalier eller om det finns andra hinder för enskildas lika rättigheter och möjligheter i verksamheten,
 2. analysera orsaker till upptäckta risker och hinder,
 3. vidta de förebyggande och främjande åtgärder som skäligen kan krävas, och
 4. följa upp och utvärdera arbetet enligt 1–4.

- Arbetet med aktiva åtgärder ska genomföras fortlöpande. Åtgärder ska tidsplanernas och genomföras så snart som möjligt.

ÖVRIGA STYRDOKUMENT

BARNKONVENTIONEN

Grundprinciper:

- Artikel 2: alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras
- Artikel 3: I alla åtgärder som rör barn ska man i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa
- Artikel 6: Varje barn har rätt att överleva, leva och utvecklas fysiskt, psykiskt, andligt, moraliskt och socialt
- Artikel 12: Barn har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör dem. När åsikterna beaktas ska man ta hänsyn till barnets ålder och mognad

FAGERSTA KOMMUN

Kommunens mål och avsikter finns dokumenterade i

- Fagersta kommuns jämställdhets- och mångfaldsplan- KF 2013-12-17, § 137 (fagersta.se)
- Fagersta Kommuns jämställdhetsstrategi- KF 2013-03-26, § 4 (fagersta.se)

LÄROPLAN, LPFÖ 18

1. Förskolans värdegrund och uppdrag

- var och en som verkar inom förskolan skall främja aktningen för varje människas egenvärde
- inget barn skall i förskolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning hos någon anhörig eller funktions-nedsättning, ålder, könsöverskridande identitetsuttryck, eller för annan kränkande behandling.

2.1 Normer och värden

Alla som arbetar i förskolan ska följa de normer och värden som förskolans läroplan anger och bidra till att genomföra förskolans uppdrag

Mål

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- respekt och förståelse för människors lika värde och de mänskliga rättigheterna
- förmåga att upptäcka, reflektera över och ta ställning till etiska dilemman och livsfrågor
- förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra

BEGREPP OCH DEFINITIONER

Begrepp	Definition
Etnisk tillhörighet	Att någon tillhör en grupp av personer som har samma nationella eller etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.
Sexuell läggning	Till exempel homosexuell, bisexuell eller heterosexuell, mm.
Funktionsnedsättning	Varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födseln, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.
Ålder	Uppnådd levnadslängd.
Könsöverskridande eller Könsuttryck	Att någon inte identifierar sig som kvinna/flicka eller man/pojke eller Identitet genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.
Könstillhörighet	Att någon känner sig som man, pojke, flicka och kvinna
Kön	Det biologiska könet
Religion eller annan trosuppfattning	Omfattar alla olika religioner t.ex. islam, judendom, kristendom och hinduism. Trosuppfattning innefattar uppfattningar som sin grund i eller samband med en livsåskådning, t.ex. buddism eller sekulärhumanism.
Diskriminering	Ett övergripande begrepp för negativ, missgynnande och kränkande behandling av individer eller grupper på osakliga grunder. Diskriminering används också som begrepp där institutioner genom t.ex. struktur och arbetssätt upplevs som kränkande. Diskrimineringsgrunderna är kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller könsöverskridande identitet. Diskriminering kan endast utföras av person i maktposition.
Direkt diskriminering	Är när ett barn behandlas sämre än andra barn på grund av en eller flera diskrimineringsgrunder.
Indirekt diskriminering	Tillämpandet av en bestämmelse som verkar neutral men som får en diskriminerande effekt.
Bristande tillgänglighet	Person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en

jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning som är skäligen utifrån krav på tillgänglighet i lag och annan författning.

Trakasserier	Uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller könsöverskridande identitet. Trakasserier kan utföras av vuxna/barn, barn/barn och mellan barn/vuxna.
Kränkande behandling	Ett uppträdande som kränker ett barns värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Detta kan vara att till exempel retas, mobba, frysa ut någon, knuffas eller att rycka någon i håret. Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker barns värdighet. Det kan vara fysiska, verbala, psykosociala eller i texter och bilder.
Repressalier	Personalen får inte utsätta ett barn för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att barnet eller vårdnadshavaren har anmält förskolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling.

VISION FÖR FAGERSTA KOMMUNS FÖRSKOLEAVDELNING

På förskolan skall individer uppleva trivsel, trygghet, inflytande och glädje. Alla som vistas i förskolan skall visa varandra respekt, hänsyn och omsorg. Förskolan ska vara en plats där alla har lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, funktionsvariation, religion, sexuell läggning, könsöverskridande identitet, ålder eller etnisk tillhörighet.

Främjande arbete mot diskriminering och kränkande behandling innebär att:

Alla som arbetar i förskolan skall vara goda och positiva förebilder och ha ett förhållningssätt, enligt Fagersta kommuns värdegrund STAR:

Samarbete, Trygghet, Ansvar, Respekt.

FRÄMJANDE ARBETE

REKTORS DELAKTIGHET I PLANEN

- Se till att kartläggningarna genomförs av varje arbetslag
- Avsätta tid för analys av kartläggningar
- Avsätta tid för förskolan att diskutera fram mål och åtgärder
- Avsätta tid för förskolan att följa upp och utvärdera aktiva åtgärder
- Se till att planen revideras varje år

PEDAGOGERNAS DELAKTIGHET I PLANEN

Gemensamt för varje förskole område:

- kompetensutveckling i Normkreativt förhållningssätt genom litteratur "Normkreativitet i förskola"
- regelbundet diskutera etiska dilemman på gemensamma planeringar och i barngruppen

FÖRSKOLANS EGNA INSATSER FÖR FRÄMJANDE ARBETE

- Vi är medvetna, positiva förebilder med ett pedagogiskt förhållningssätt där vi bemöter och bekräftar varje barn uppmärksamt med uppskattning och lyhördhet.
- Vi uppmuntrar barnen utifrån vem de är och inte utifrån kön.
- Vi förutsätter aldrig att barn eller vuxna är på ett visst sätt utifrån kön, ålder, funktionsvariationer, härkomst, sexuell läggning, religion eller klädsel.
- Alla har rätt till olika känslor, uttryck, att komma till tals och blir lyssnad på.
- Vi värnar starkt om allas integritet. Kontinuerligt arbetar vi utifrån "Stopp min kropp" och lagen om alla barns rättigheter, barnkonventionen, barns integritet.

BARNENS DELAKTIGHET I DET FRÄMJANDE ARBETET

- Vi använder böcker, sånger, lekar och skapande.
- Vi reflekterar och dokumenterar tillsammans med barnen.
- Vi planerar och skapar regler tillsammans med barnen, rättigheter men såväl skyldigheter.
- Vi uppmuntrar barnen att prata med varandra.
- Vi har återkommande kompisteman.

FÖRSKOLANS ARBETE MED DISKRIMINERINGSGRUNDERNA

Kön

Mål: Att ha en mer jämställd miljö där vi utgår från varje barns enskilda behov oavsett kön.

Förskolans konkreta åtgärder:

- Vi har ett förhållningsätt där vi ser barnet inte könet.
- Vi pratar och reflekterar när situationer uppstår, vi utmanar barnen att tänka annorlunda
- Allt material är tillgängligt för alla
- Vi utmanar barnen till diskussioner bla. genom att erbjuda speciellt utvalda böcker, målarbilder utklädningskläder

Etnisk tillhörighet

Mål: Vi ska ha en förståelse för allas lika värde och ett synsätt där man ser olikheter som en tillgång.

Förskolans konkreta åtgärder:

- Pedagogerna har en positiv inställning till olikheter samt ett positivt bemötande och intresse utifrån olika kulturer.
- Pedagogerna tänker på vid inköp att olika etnicitet finns representerade ex dockor, böcker.
- Jordglober och olika flaggor finns på avdelningarna.
- Texter/Fraser/Alfabet/Matematik synligt på olika språk.

Religion och annan trosuppfattning

Mål: Alla är accepterade och respekterade för den de är oavsett religion eller annan trosuppfattning.

Förskolans konkreta åtgärder:

- Vi visar positivt intresse samt respekt för alla religioner och trosuppfattningar.
- Vi visar hänsyn till familjens trosuppfattning när det gäller måltiderna.

Funktionsnedsättning

Mål: Förskolan ska ha en atmosfär som visar respekt och acceptans där alla är lika mycket värda oavsett funktionsvariationer och där alla ska ges samma förutsättningar utifrån den man är.

Förskolans konkreta åtgärder:

- Vi lyfter fram styrkor och kompetenser hos alla.
- Vi ser allas gemensamma egenskaper som en tillgång i gruppen.
- Vi anpassar materialet utifrån behovet vid inköp osv.
- Vi ser till att det finns hjälpmedel vid behov.

Sexuell läggning

Mål: Alla blir respekterade oavsett sexuell läggning

Förskolans konkreta åtgärder:

- Vi pratar om olika familjer och familjekonstellationer.
- Vi synliggör olika familjer med bilder på väggarna.
- Vi uppmuntrar till att bryta ev. könsstereotypa mönster.
- Vi läser speciellt utvalda böcker.

Ålder

Mål: Ett respektfullt bemötande till varandra oavsett ålder

Förskolans konkreta åtgärder:

- Vi planerar grupper/aktiviteter efter intresse, behov och erfarenheter. Man får möjlighet att prova utifrån sina förutsättningar/ålder.
- Vi anpassar miljöer och material efter barngruppen.
- Vi tar upp till diskussion när vi märker att någon bemöts respektlöst.

Könsöverskridande eller identitetsuttryck

Mål: Att ha en positiv inställning till könsöverskridande identitetsuttryck.

Förskolans konkreta åtgärder:

- Vi vuxna bemöter positivt och respektfullt.
- Vi läser böcker och diskuterar ämnet.
- Vi har målarblad.
- Vi har utklädningskläder tillgängliga för alla.

FÖREBYGGANDE ARBETE

REKTORS DELAKTIGHET I PLANEN

- Se till att kartläggningarna genomförs av varje arbetslag.
- Avsätta tid för analys av kartläggningar
- Avsätta tid för förskolan att diskutera fram mål och åtgärder
- Avsätta tid för förskolan att följa upp och utvärdera aktiva åtgärder

- Se till att planen revideras varje år

PEDAGOGERNAS DELAKTIGHET I PLANEN

- Vi arbetar med dessa mål i vårt SKA-arbete där vi kontinuerligt utvärderar, reviderar och följer upp vårt arbete kring diskrimineringsgrunderna.
- Vi observerar och anpassar vår verksamhet utifrån planen.
- Vi reviderar planen och håller den levande.
- Vi har väl planerade intervjufrågor i barnintervjuerna utifrån behovet vi ser.
- Vi arbetar aktivt med TMO (traumamedveten omsorg).
- Det är alla pedagogers eget ansvar att vara väl förankrad med planen.

RUTINER FÖR ÅTGÄRDANDE ARBETE OCH AKUTA SITUATIONER

Pedagogerna ansvarar för att uppmärksamma och stoppa om de får signaler på att någon känner sig kränkt. Den pedagog som uppmärksammat händelsen har ansvar att de inblandade får stöd och hjälp att reda upp situationen (se främjande arbete mot kränkande behandling). Vid kränkningar eller trakasserier anmäls händelsen omgående till rektor där särskilda rutiner följs och dokumenteras.

Barn kränker barn:

- Vi samtalar med de berörda barnen om vad som har hänt.
- Vi ställer öppna frågor om hur det har gått till.
- Den pedagog som samtalat med barnen dokumenterar händelsen.
- Vi involverar vårdnadshavare.
- Rektor informeras som i sin tur delger vid behov huvudman.
- Dokumentation enligt bilaga 1,2,3

Vuxna kränker barn:

- Påtala om personal, vuxen, vårdnadshavare kränkt ett barn.
- Ta den vuxna åt sidan bort från barngruppen och berättar hur situationen har upplevts.
- Prata med vårdnadshavare om vad som har inträffat.
- Kontakta rektor.
- Rektor samtalar med de berörda utan barn närvarande.
- Dokumentation enligt bilaga 1,2,3
- Rektor informerar huvudman vid behov genom att delge bilagorna 1,2,3

Barn kränker vuxna:

- Vi samtalar med de berörda barnen om vad som har hänt.
- Vi ställer öppna frågor om hur det har gått till.
- Den pedagog som är inblandad med barnen dokumenterar händelsen.
- Vi involverar vårdnadshavare.

- Rektor informeras som i sin tur delger vid behov huvudman.
- Dokumentation enligt bilaga 1,2,3

Vuxna kränker vuxna:

- För en rak kommunikation med berörd person.
- Ta den vuxna åt sidan bort från barngrupp och berätta hur situationen upplevts.
- Ta kontakt med rektor.
- Rektor informerar huvudman vid behov, bilaga 1,2,3
- Ta kontakt med skyddsombud vid behov.
- Dokumentation, använd blankett.

BARNENS DELAKTIGHET I PLANEN

- I våra årliga barnintervjuer ges barnen möjlighet att berätta hur de upplever sin situation på förskolan och hur de tänker kring sina rättigheter/skyldigheter.
- Vi har kontinuerligt återkommande samtal med barnen vid samlingar, måltider, konflikter, komposteman mm. Hur blev det? Varför? Hade vi kunnat göra/sagt på ett annat sätt?

VÅRDNADSHAVARNAS DELAKTIGHET I PLANEN

Aktiva åtgärder för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling för förskolan finns tillgänglig för vårdnadshavarna i varje avdelnings informationspärm/föräldrapärm och på förskolans hemsida samt kommuniceras av pedagogerna under inskolningssamtalet med vårdnadshavarna. Vårdnadshavarna informeras på vårdnadshavarträff/föräldramöten samt har möjlighet att aktivt delta genom *barnintervjuer* och en föräldraenkät som genomförs vartannat år i Fagersta Kommun.

UTVÄRDERING OCH UPPFÖLJNING

Genom att årligen göra en ny kartläggning och därefter en analys av nuläget kan vi mäta och jämföra resultaten mellan olika år.

Arbetslagen gör efter detta en nulägesanalys och bestämmer mål, åtgärder och ansvarsfördelning att arbeta mot. Förskolans *Aktiva åtgärder för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling* för förskolan revideras årligen. Uppföljning sker kontinuerligt.

PEDAGOGER OCH ANNAN FÖRSKOLEPERSONAL

- Vara väl förtrogna med att följa förskolans Aktiva åtgärder för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling för förskolan.

- Använda de dokument (bilaga 1,2,3) som beskrivs i Aktiva åtgärder för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling för förskolan.
- Informera och involvera barn och vårdnadshavare i Aktiva åtgärder för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling för förskolan bland annat vid vårdnadshavarträff/föräldramöten och utvecklingssamtal.
- Ifrågasätta och reflektera över normer och värderingar som förmedlas
- Reagera direkt där diskrimineringen, trakasserier eller den kränkande handlingen utförs, om möjligt också lösa detta på plats.
- Se till att åtgärder vidtas då diskriminering och annan kränkande behandling behöver anmälas.
- Bevaka att utreda fall av diskriminering och annan kränkande behandling, där den enskilda pedagogen är berörd, följs upp.